

Lerkenfeld Å

Forundersøgelse i kort version

Limfjordsrådet

Støttet af
Fødevarerministeriet og EU

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Landdistrikter.dk

Danmark og EU investerer i landdistrikterne.

Indledning og baggrund

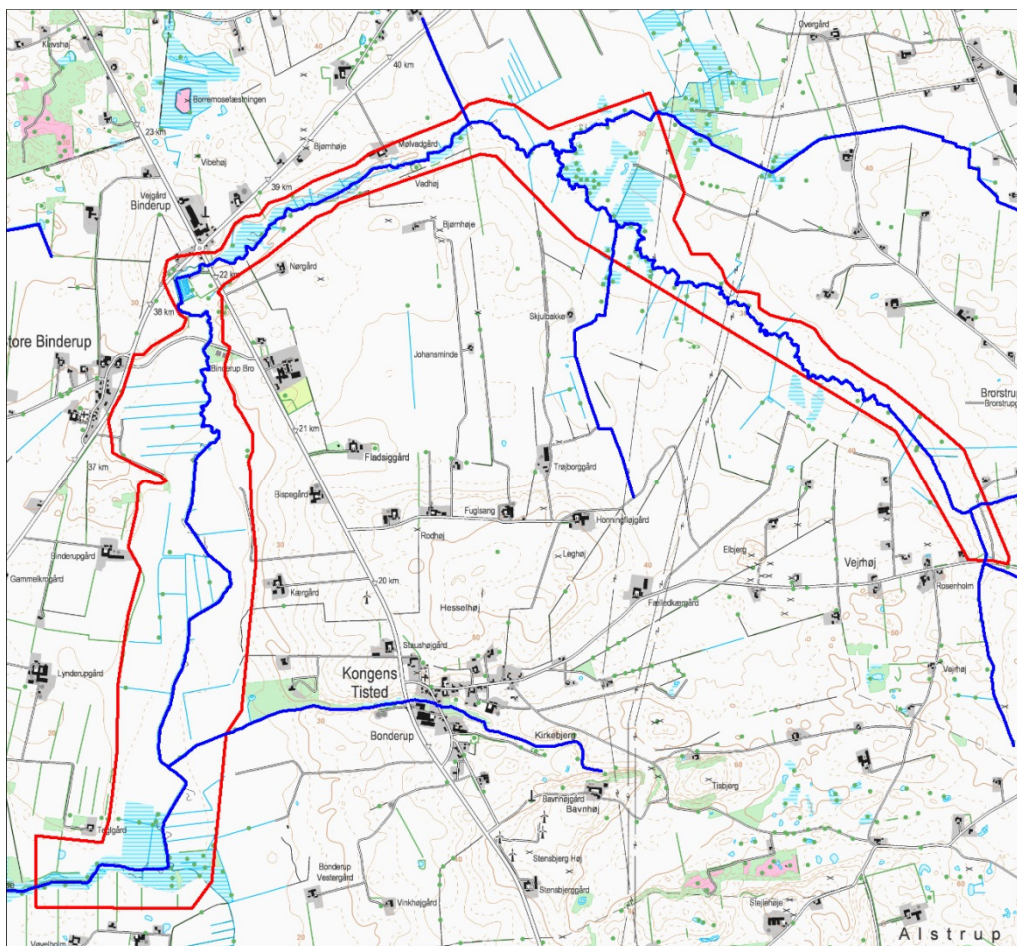
For at opfylde målene i EU's Vandrammedirektiv lancerede den tidligere regering Grøn Vækst pakken. Et af målene under Grøn vækst er at reducere kvælstof-udvaskningen til vandmiljøet, herunder 415 tons til Limfjorden.

I den forbindelse arbejder Rebild Kommune med planer om at vådlægge en del af arealerne omkring Lerkenfeld Å i Rebild Kommune.

Beskrivelse af området

Forundersøgelserne skal afklare mulighederne for at etablere et vådområde på omkring xx ha.

Indledningsvis blev et større undersøgelsesområde på 422 ha beliggende langs Lerkenfeld Å i vandløbets opstrøms ende, øst, nord og vest for Kongens Tisted screenet for at undersøge mulighederne for at etablere vådområder.

Figur 1. Kort over undersøgelsesområdet omkring Lerkenfeld Å.

På grund af tekniske vanskeligheder men også et betydeligt naturindhold i den øvre del af undersøgelsesområdet opstrøms Løgstørvej blev det besluttet at koncentrere de videre forundersøgelser i

den nedre del af undersøgelsesområdet mellem Blasmose st. 13825 og Løgstørvej, som efterfølgende benævnes projektområdet og har et samlet areal på 155,3 ha..

Teknisk forundersøgelse

For at fjerne kvælstof i projektområdet påtænkes flere tekniske tiltag, der kan skabe hyppigere oversvømmelser. Lerkenfeld Å omlægges i dele af projektområdet i slyngninger med udgangspunkt i de slyngninger, der kan findes på matrikelkort og gamle sognekort.

Ud over genslyngning vil vandløbsbundet også blive hævet visse steder ved etablering af gydestryg og udlægning af større enkeltsten.

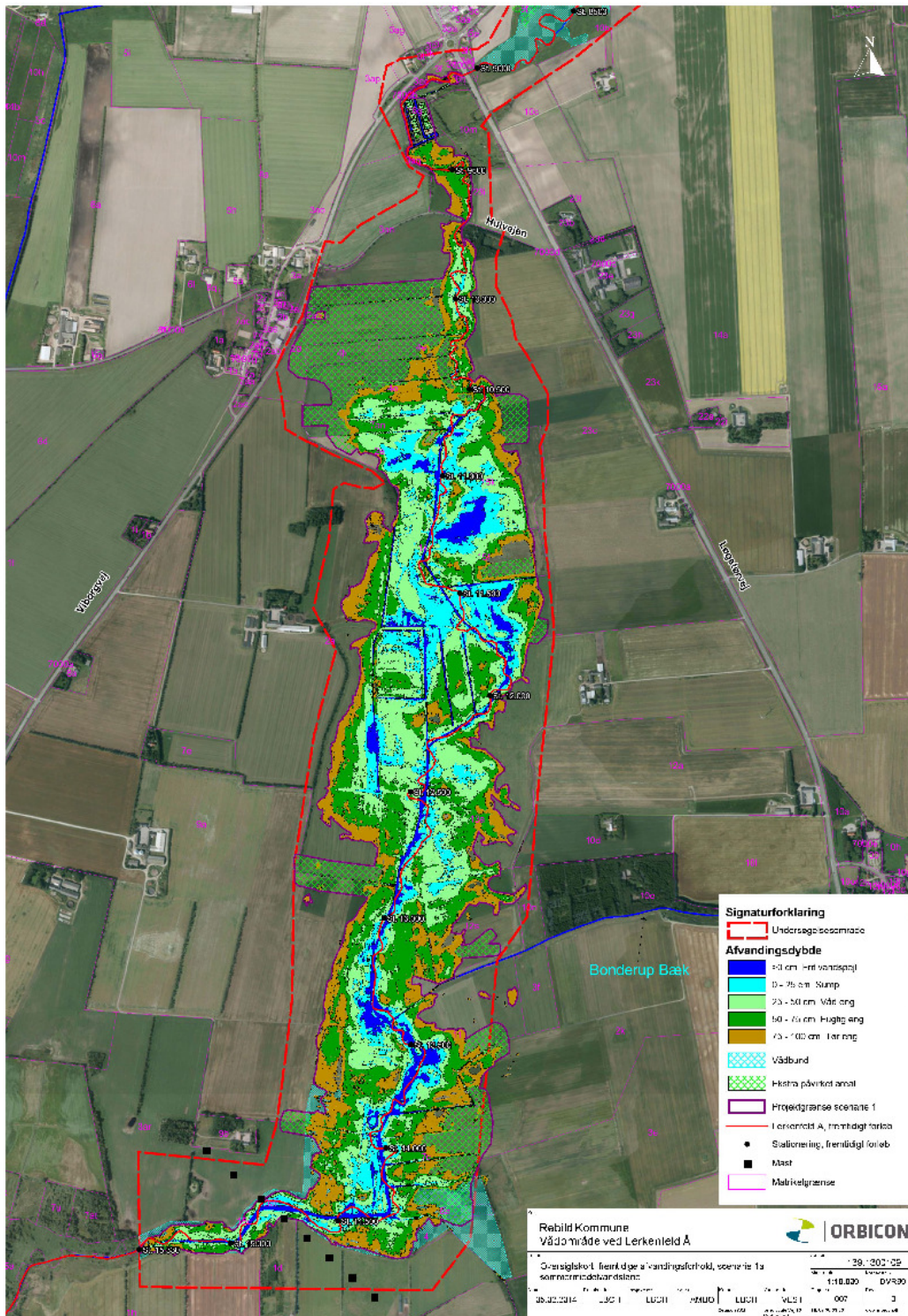
For at skabe mere våde enge afskæres endvidere dræn og grøfter i projektområdet. Derved tilbageholdes drænvandet i jorden eller strømmer af på overfladen indenfor projektområdet, hvorved kvælstofomsætningen øges betydeligt.

Projektet indeholder i øvrigt følgende projekttiltag:

På strækningen mellem st. 9270 og st. 10140 gennemføres en vandstandshævning ved etablering af et 25m langt gydestryg pr. 400-500 m vandløb, her svarende til ca. 5 stryg. Der udlægges større enkeltsten med passende mellemrum. Vedligeholdelsen reduceres.

Fra st. 10140 vil der blive etableret en genslyngning af Lerkenfeld Å på en 4,6 km lang strækning og hermed forøges åens længde med ca. 900 m og faldet ændres fra ca. 1,4 0/00 til ca. 1,1 0/00 dvs. der kommer et godt fald gennem hele åen.

I forbindelse med at projektet bliver gennemført vil grødeskæring ophøre indenfor projektområdet.

Figur 2: Konsekvenskort sommer (Lys blå = sumpet eng, Mørk grøn = våd eng, lys grøn = fugtig eng og gul = tør eng og brun dyrkbart areal).

Kvælstoffjernelse

Ved at hæve vandstanden skabes gode muligheder for at fjerne kvælstof. Det sker ved, at bakterier omdanner den kvælstof, der er bundet i vandet som nitrat til frit kvælstof, som frigives til luften. Den forøgede kvælstoffjernelse vil ske som følge af hyppigere oversvømmelser fra Lerkenfeld Å men også via en infiltration af vandet fra det nærmeste opland gennem engene. Yderligere vil den ændrede anvendelse af området medføre en reduktion i tilførslen af kvælstof. I nedenstående tabel er den samlede kvælstoffjernelse præsenteret.

Kvælstoffjernelse	
Projektareal, ha incl. arrondering	155,3
N-fjernelse ved oversvømmelse med åvand, ton/år	3,0
N-fjernelse ved gennemsvivning/ infiltration, ton/år	7,6
N-reduktion ved ændret arealanvendelse , ton/år	3,3
N-fjernelse i alt, ton/år	13,9
N-fjernelse, kg/ha/år	90

Det forventes, at vådområdeprojektet årligt fjerner 13,9 ton kvælstof fra vandmiljøet svarende til 90 kg/ha/år.

Ejendomsræssig forundersøgelse

I projektområdet og oplandet til dette ligger der ca. 13 større husdyrproducenter i en omkreds af ca. 10 km. Hovedparten er kvægproducenter (9) og resten har svineproduktion. Tre af lodsejere har 1 eller flere ejendommene og flere af dem er bygningsløse og ligger i projektområdet. To af ejendommene er fritidsejendomme på ca. 5 ha. og ca. 6 ha er frijord, der er beliggende i det sydvestlige hjørne af projektet og henligger som natur.

4 lodsejere driver ejendomme med mellem 125 - 288 ha, 8 ejendomme er mellem 40 og 85 ha. Umiddelbart vurderet er der 15 ejendomme i projektområdet, der drives på fuldtidsbasis som hovederhverv. De resterende ejendomme drives som fritidsbrug eller på deltidbasis.

16 ejendomme, der har jord i projektområdet, drives med større husdyrproduktioner med overvægt af kvægproducenter. Vurderet ud fra interviewene med lodsejerne, havde hovedparten af de lodsejere, der påvirkes af projektet, harmoni i bedriften med egen jord og/eller forpagtningsjord.

Samlet set vurderes det derfor, at der er et mindre pres på jorden i forhold til bedrifternes muligheder for at opfylde harmonikravene.

Arealanvendelsen er opgjort således:

Omdrift (inkl. brak):	62,1 ha
Vedvarende græs:	88,7 ha
Natur (udyrket):	4,5 ha
I alt	155,3 ha

Fordelt på arealer er lodsejerinteressen samlet vurderet således:

Køb og salg	141,5 ha
20 årigt fastholdelsestilskud	13,8 ha
I alt	155,3ha

Prisudmeldinger fra enkelte lodsejere var for agerjord indenfor et spænd på 120.000-150.000 kr. pr. ha. Det er aftalt med Rebild Kommune, at der anvendes en førpris på 150.000 kr./ha.

Omkostningerne til køb/salg og fastholdelse vurderes således:

Værditab ved køb og salg af projektjord	11.329.800 kr.
Fastholdelsestilskud	966.000 kr.
I alt	12.295.800 kr.

Flertallet af lodsejerne er positive overfor en realisering af projektet. Ved at imødekomme deres ønsker til kompensation vurderes det, at der er gode muligheder for at imødekomme lodsejerne erstatningsmæssigt.

En realisering af projektet igennem frivillige aftaler vil dog kræve, at NaturErhvervstyrelsen kan tilvejebringe erstatningsjord i området. Det vurderes, at omfanget af det jord, der skal tilvejebringes først kan fastsættes endeligt under de egentlige forhandlinger om deltagelse i projektet.

Naturforhold

Projektområdet er en bred ådal, der har karakter af lavbundsslette. Der er store lysåbne flader med en mosaik af lavtliggende marker og kulturpåvirkede engarealer. En del ånære arealer er § 3 beskyttede.

Figur 3. Udsigt over den slettelignende ådal

Naturtilstanden for de allerfleste engarealer i delområdet vest vurderedes at være moderat (III) til dårlig (V). Arealerne udnyttes generelt relativt intensivt og botanisk er de fleste arealer domineret af kulturgræsser.

Området er generelt karakteriseret ved store flade engarealer, hvoraf de fleste er kulturpåvirkede. Overordnet vurderes naturtilstanden for engområderne i dag til at være moderat til ringe. Enkelte arealer har en god naturtilstand, men disse ligger højere i terrænet, og bliver ikke påvirket af projektet i samme grad som de helt å nære arealer.

En vandstandshævning i ådalen og genslyngning af delstrækninger af Lerkenfeld Å vil medvirke til genskabelse af en mere naturlig hydrologisk kontakt mellem vandløbet og de omgivende arealer og have stor betydning for etablering af en mere vådbundspræget ådalsvegetation. Det vil bevirke, at blandt andet rigkær som naturtype, vil få bedre mulighed for at etablere og udvikle sig i randen af projektområdet. Ligeledes vil fugtige enge og sumpområder kunne få langt større udbredelse, og ikke mindst et større naturindhold end i dag.

Projektet vil således forbedre de naturmæssige kvaliteter i ådalen, idet der vil blive dannet et større sammenhængende naturområde bestående af et mere naturligt genslynget forløb af Lerkenfeld Å med dertil hørende sumpområder, våde enge og tørrere enge.

Fisk og vandløb

Lerkenfeld Å er fiskemæssigt relativt artsfattig. Ved de seneste befiskninger er der fundet ørred, havørred, ål, 3- og 9-pigget hundestejle samt bæk- og flodlampret. Der er dog konstateret en markant fremgang i den naturlige forekomst af yngel i hele hovedløbet af Lerkenfeld Å samt i nogle af tilløbene (herunder Bonderup Bæk).

Projektet vil medføre en væsentlig forbedring af de fysiske forhold i Lerkenfeld Å i projektområdet og åen vil i fremtiden i højere grad fremstå i harmoni med ådalen.

De genoprettede vandløbsstrækninger udformes således, at de sikrer faunapassage og muligheder for gydeområder, fiskeskjul, opvækstområder for fiskeyngel mv. Generelt vil de forbedrede fysiske forhold i vandløbet således blandt andet resultere i en forbedret vandløbskvalitet med stor variation til gavn for fiskebestanden.

Økonomi

Nedenfor er angivet et overslag over de forventede udgifter i forbindelse med gennemførelsen af projektforslaget.

Udgiftsposter	Kroner
Forundersøgelse	652.000 kr.
Detailprojektering, undersøgelser m.m.	560.000 kr.
Fastholdelsestilskud	966.000 kr.
Værditab på jord	11.329.800 kr.
Anlægsudgifter	1.555.000 kr.
NaturErhvervstyrelsen – jordfordeling	600.000 kr.
Kommunetimer og projektledelse	200.000 kr.
Udgifter i alt	16.287.800 Kr.

Udgifter i forbindelse med realiseringen af projektet.

Med en samlet omkostning på kr. 16,3 mill. og en kvælstoffjernelse på 13,9 ton/år bliver prisen på kvælstoffjernelsen 1173 kr. pr. kg kvælstof.

Omkostningerne beregnet pr. kg. Kvælstof ligger dermed over grænsen på 866 kr. pr. kg kvælstof, der er statens udmeldte nøgletal for omkostningseffektiviteten.

Tidsplan

Nedenfor er skitseret et forslag til en tidsplan for projektets gennemførelse.

Ansøgning om midler til projektrealisering:	aug. 2014
Bevilling af midler til projektrealisering:	okt. 2014
Lodsejerforhandling:	okt. 2014 – okt. 2015
Myndighedsbehandling:	jun. 2015 – okt. 2015
Detailprojektering og udbudsmateriale:	apr. 2015 – aug. 2015
Anlægsarbejder:	okt. 2015 – feb. 2016
Afl levering og indvielse:	mar. 2016

